

Razgledi

Luknjo zase čriček
v zemljo je napravil.
Sredi trave griček —
kdo ga je postavil?

V polžjo vas bil krenil
je pred tremi tedni
in se tam oženil
polžek je poredni.

Gričke krt postavlja,
ko pod zemljo rije;
mimo polž odpravlja
se domov z gostije.

S hišico za doto
s sabo mlada ženka
bo že to soboto
mu prinesla cvenka.

In v naslednji zori
bosta na krtini,
na visoki gori
v polžji le lupini.

SPOMINU NAŠIH MOŽ

Simon Gregorčič

V gorenji soški dolini, dobre tri ure severozahodno od Tolmina, leži prijazni trg Kobarid. Od vseh strani obdajajo to kotlino mogočni gorski velikani. Na vzhodu je Krnsko gorovje, na jugu Matajur in Mija, na severozahodu pa grebeni Stola.

V tem trgu je prometno središče za gorenje Posočje, kjer se stekajo doline, vodeče na severu proti Bovcu, na jugu proti Čedadu in na zahodno stran proti gorskim vsem Benečije.

Tu v Kobaridu se ustavljajo ljudje, ki mislijo potovati v eno izmed omenjenih smeri. Mi pa krenimo čez most preko Soče za Kobaridom in pojdimo po levem bregu reke navzdol. V pičli uri smo v vasi

Kobarid

Libušnje. Že s poti proti Kobaridu po drugi strani reke nas je pozdravljala iz daljave cerkva sv. Lovrenca pod Libušnjem. Okrog nje je pokopališče, kjer počiva eden naših najboljših pesnikov, Simon Gregorčič, čigar stoletnico rojstva smo obhajali meseca oktobra.

Napotimo se od cerkvice navzgor po pobočju gore. V dobri uri pridemo v gorsko vasico Vrsno in stopimo v skromno hišico v gornjem koncu vasi, kjer se pravi pri Pomolčku. Pod to streho je bil rojen dne 15. oktobra 1844 deček, ki so mu dali še isti dan pri krstu v libušnjski farni cerkvi ime Simon.

Vrsno, rojstna vas
in dom S. Gregorčiča

Svojo mladost je sam najlepše opisal v svojih pesmih, kjer pravi, da je veselo popeval kot pastirček po planinah, ko je pohajal za svojimi ovčicami.

V domači šoli so kaj kmalu spoznali, da ima mali Šimenček bistro glavo, in poslali so ga l. 1852. v mestne šole v Gorico. Bog ve, kolikokrat je dijaček Simon prepotoval pot ob Soči, od Kobarida mimo Tolmina in Kanala v Gorico in nazaj. Gotovo so se mu že takrat vzbujale v srcu misli, ki jih je pozneje tako lepo izlival v lahnotekoče pesmi. Vsega tega domotožja in te ljubezni do domače zemlje in svojega naroda kot dijaček še ni znal izraziti. Kar pa je že kot otrok in mladenič občutil, to nam je pozneje povedal v prelepih pesmih, ki so šle tudi drugim do srca. Malo je pesnikov, ki bi jih ljudje tako radi prebirali kot Gregorčiča. V teh krajih skoraj ni bilo hiše, pa če je bila še tako revna, da bi ne imela Gregorčičevih pesmi. Knjigo so hranili kot hišno svetinjo.

Ko so v prvi svetovni vojni morali prebivalci vasi na pobočju Krna zapustiti te kraje in oditi v begunstvo, so mnoge družine vzele s seboj poleg najpotrebnejših življenjskih potrebščin samo še dve knjigi: molitvenik in Gregorčičeve pesmi. V pesnikovih prerokbah so našli tolažbo in upanje v boljše čase, ki jih bo še doživljal na svoji zemlji naš narod.

Ko počivamo pri Pomolčku, se zamislimo v življenje našega pesnika.

Po končanih srednjih šolah, kjer je bil skoraj vedno odličnjak, je odšel v semenišče, da bi se kot duhovnik vrnil k svojemu ljudstvu, ga učil, vzgajal, tolažil in mu tudi drugače pomagal k lepši bodočnosti. Kot kaplan je dobil prvo službeno mesto blizu svojega domačega kraja, v Kobaridu.

Pozneje je odšel kot kaplan v Rihemberk na Vipavskem. Čeprav so ga imeli ljudje tu radi, si je vendar želel nazaj časov, ki jih je preživil med svojimi prijatelji pod sivim Krnom. Lepo je izrazil

to hrepenenje v pesmi »Nazaj v planinski raj«. V Rihemberku je zložil večino svojih najlepših pesmi. Ker je začel bolehati, ni mogel uresničiti svoje želje in nadaljevati šolanja na vseučilišču, kamor se je že vpisal.

Leta 1882. je izdal svoje pesmi v knjigi, ki je bila kaj kmalu razprodana. Z izkupičkom za svoje pesmi je podprl tudi očeta, da je rešil domačo hišo dolgov.

Zaradi bolehnosti se je pesnik preselil iz Rihemberka in sprejel vikarsko službo na Gradišču pri Prvačini. Tu je kupil nekaj zemljišča in si sezidal hišico, kjer je prebival, ko se je moral zaradi bolehnosti odpovedati službi in stopiti v pokoj. Pozneje pa je to posestvo prodal in odšel v Gorico, da bi imel bližje zdravniško pomoč. Po triletnem bivanju v mestu ga je dne 16. novembra 1906 zadel med sveto mašo mrtvoud in 24. novembra 1906 je nehalo biti srce pevca naše Goriške, ki so mu vzdeli ime »goriški slavček«.

Na njegovo željo so ga prepeljali nazaj v ljubljeni planinski raj, k Sv. Lovrencu pod Libušnjem, da bo počival med svojimi rojaki. Veličastna je bila ta njegova zadnja pot. Zastopniki naroda iz vseh krajev in ogromna množica domačinov je izkazala mrtvemu pesniku zadnjo čast.

Njegove preroške pesmi pa bodo v vseh časih dvigale narod in vzbujale v njem upanje v lepšo bodočnost, ali kot pravi pesnik sam:

Le vstani, borni narod moj,
do danes v prah teptan,
pepelni dan ni dan več tvoj,
tvoj je vstajenja dan!

Martina Bidovec - Petančičeva

Dežek pada

Dežek pada, dežek pada,
Breda na sprehod bi rada.
Enkraf sem in tja poskoči,
kaj če dežek nosek zmoči,
kaj če vode se napije
čeveljček. A dežek lije.
To ni dežek, to je dež,
Breda, glej, da v hišo greš!